

Goed cultuuronderwijs voor iedereen

**Beleidsplan
Stichting Kunst & Cultuur**

2025-2028

Voorwoord

Stichting Kunst & Cultuur (K&C) maakt zich sterk voor goed cultuuronderwijs op alle scholen in Groningen. Dit plan weerspiegelt onze inzet in de komende jaren met als doel duurzame en inspirerende cultuureducatie voor alle leerlingen.

K&C is in 2027 tien jaar actief in Groningen als steunfunctie cultuuronderwijs. We hebben de afgelopen jaren een stevig netwerk opgebouwd met alle primair onderwijs scholen, de meeste voortgezet onderwijs scholen, zzp'ers en culturele instellingen in alle Groningse gemeenten. We zagen langzaam de kwaliteit van het cultuuronderwijs groeien. Maar tijdens corona zagen we ook een terugval. We hebben veel ambitie om het werkveld de komende jaren verder te helpen. Stijgende lasten (energie- en salariskosten) en de fair practice code zorgen er echter voor, dat we minder ruimte hebben om in te gaan op alle nieuwe ontwikkelingen en kansen. Daarom kiezen we voor focus en hebben we het werkveld de vraag gesteld waar K&C echt een toegevoegde waarde heeft. Dit leidt tot de volgende prioriteiten:

- Vraaggericht de primair onderwijs scholen ondersteunen; adviseren, inspireren, coachen, trainen, kennisdelen en stimuleren richting het derde scenario¹ binnen CMK
- De culturele infrastructuur versterken; betrekken, kennisdelen, adviseren, coachen en bemiddelen
- Het onderwijs begeleiden bij een goede implementatie van het nieuwe curriculum cultuuronderwijs (gereed in 2025)
- Cultuureducatie verbinden met andere vakken en programma's in het kader van kansengelijkheid (bijvoorbeeld NPG-programma's als Tijd voor Toekomst).

We proberen extra middelen te genereren door samen te werken met educatiepartners uit aanverwante beleidsterreinen en door kansen te benutten van landelijke fondsen. Zo zoeken we al jaren naar meer tijd en geld voor het cultuuronderwijs op het voortgezet onderwijs en het mbo: dat gaat deze periode lukken.

Dit strategisch beleidsplan is tot stand gekomen in samenwerking met de medewerkers van K&C en het werkveld. Eerst beschrijven we de missie en visie van onze organisatie en de positionering van K&C als gemeentelijk en provinciaal expertisecentrum voor cultuureducatie. Dan blikken we terug op wat gerealiseerd is en maken we een analyse van de belangrijkste trends en ontwikkelingen. Vervolgens beschrijven we onze doelen voor de komende vier jaar. Aansluitend noemen we de randvoorwaarden om onze doelen te kunnen bereiken (organisatie en financiën). Met het hele team kijken we uit naar nieuwe jaren van verbeelding.

¹ Zie: www.cmkgroningen.nl/cmk-scholen. Het gemiddeld scenario in Groningen is op dit moment 2.5. Streven is te groeien naar scenario 3: "De school heeft met het gehele team een eigen visie op cultuuronderwijs uitgewerkt, als een opzichzelfstaand onderdeel van het schoolplan. De visie wordt jaarlijks geëvalueerd. De school bevordert de deskundigheid van leerkrachten bewust en gericht, kwaliteiten van teamleden worden gestimuleerd en ingezet. Tijd en middelen worden structureel gereserveerd. De school brengt vanuit zelfbenoemde doelen samenhang aan met andere vakken of in een leerlijn van groep 1 tot en met groep 8. De school werkt structureel samen en onderzoekt met externe partners hoe hun aanbod kan aansluiten bij wat de school de leerlingen wil meegeven".

Hoofdstuk 1 Stichting Kunst & Cultuur en haar zienswijze op het belang van kunst- en cultuuronderwijs

1.1 Onze missie:

K&C streeft naar een samenleving in Groningen en Drenthe waarin **ieder kind** van 0 tot 18 jaar **duurzaam kwaliteitsvol cultuuronderwijs** krijgt. Kinderen ontwikkelen op school creativiteit en leren over zichzelf, de ander en de wereld om zich heen.

1.2 Onze visie: waar staan we voor

K&C draagt bij aan het bereiken van de zogenaamde 'Sustainable Development Goals'. Dit zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Wij richten ons op het vierde doel: *“Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling.”*²

Door cultuuronderwijs ontwikkelen mensen culturele vermogens om actief deel te nemen aan het sociale leven en het arbeidsproces. Want cultuuronderwijs stimuleert creativiteit en verbeeldingskracht: onmisbare vaardigheden voor de toekomst van jonge mensen. Cultuuronderwijs bevordert identiteitsvorming. Als kinderen naast het bekende ook het onbekende ontdekken, vergroot dat hun kennis over de wereld. En zorgt het voor onderling begrip, respect en openheid naar de ander.

Hoe bereiken we kwaliteitsvol cultuuronderwijs?

K&C stimuleert het kwaliteitsdenken over cultuuronderwijs. Goed cultuuronderwijs gaat over maken, meemaken én betekenis geven. Het gaat over inspireren en toekomstdromen. Goede cultuurlessen stimuleren creatief denken en verbeeldingskracht. Ze laten kinderen nadenken over de betekenis van hun creatie voor zichzelf en voor de ander.

Onze werkwijze is geïnspireerd op het hiphop motto 'each one teach one'. Dit motto benadrukt het belang van kennisdeling en betrokkenheid, waarbij alle mensen worden aangemoedigd om wat ze weten te delen met anderen om zo collectieve groei en empowerment te bevorderen.

Wij delen kennis zodat scholen zelf een goed programma voor cultuuronderwijs kunnen opzetten. Onze ondersteuning is erop gericht leraren bewust te maken dat ze zelf in staat zijn om het cultuurprogramma uit te voeren. Het liefst samen met de culturele omgeving, want daar zitten de experts in verbeelden. Daarom adviseren we scholen om professionele kunstenaars, muzikanten en theatermakers in school te halen. Of kinderen op locatie theater, kunst, erfgoed en muziek te laten beleven. Zo zien kinderen hoe anderen betekenis geven aan hun wereld, wat er mogelijk is en leren zij zichzelf beter kennen. Door gelijkwaardig samen te werken met

² <https://www.sdg nederland.nl/SDG/4-kwaliteitsonderwijs/>

professionals en door kunstenaars in de school te halen, wordt het cultuuronderwijs sterker³. K&C stimuleert scholen om cultuuronderwijs in samenhang aan te bieden. Samenhang tussen leergebieden maakt het onderwijs voor kinderen betekenisvoller. We helpen scholen om een goede vorm van vakoverstijgend werken te vinden.

Hoe bereiken we duurzaam cultuuronderwijs?

K&C ondersteunt scholen bij het vastleggen van cultuuronderwijs in hun schoolplan. Het (zelf)evaluatie instrument Evi helpt daarbij, want daarmee krijgen scholen een goed beeld van de kwaliteit van hun huidige cultuuronderwijs en hoe zij dat verder kunnen verbeteren.

K&C ondersteunt gemeenten en de provincie Groningen bij het ontwikkelen van sterke cultuurvisies die bijdragen aan de lokale kwaliteit van cultuureducatie. Vanuit een sterke culturele infrastructuur verankerd in gemeentelijk cultuureducatiebeleid helpen we scholen om samen te werken met culturele instellingen en kunstenaars die hiervoor een marktconforme vergoeding krijgen. K&C omarmt het principe van fair practice waarbij elke betrokkene in de culturele keten verantwoordelijkheid neemt en solidariteit toont. K&C helpt zzp'ers op het gebied van cultuureducatie om met goede randvoorwaarden samen te werken met scholen. Dit leidt tot heldere (financiële) afspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Het gebruik van de tarieventool van Platform ACCT wordt door ons gestimuleerd.

Hoe bereiken we ieder kind tot 18 jaar?

K&C maakt zich sterk voor de kwaliteit van het cultuuronderwijs op *alle* scholen. We dienen het algemeen belang van cultuurdeelname van én voor iedereen en volgen daarmee de Code Diversiteit & Inclusie. Niet alle kinderen krijgen van huis uit of op hun school dezelfde culturele bagage mee. *Daarom doet K&C méér, waar minder is.* K&C blijft streven naar het verlagen van de drempels voor kunst en cultuur. We zijn betrokken bij initiatieven om kunst en cultuur toegankelijk te maken voor alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond en niveau. We doen dit met concrete projecten als Cultuurmenu en Culturele Mobiliteit in het primair onderwijs en de organisatie van Culturele Safari's in het voortgezet onderwijs. We werken ook samen met programma's als Tijd voor Toekomst en School en Omgeving.

1.3 Kerntaken K&C

De grens tussen eerste lijn werken (lokale kunstbeoefening: amateurkunsten, lessen in de klas van zzp'ers, muziekscholen, dansscholen, musea, theaters etc.) en tweede lijn werken is niet overal zwart-wit. Veel kunstencentra werken bijvoorbeeld ook adviserend of hebben cultuurcoaches in dienst die ook tweedelijns werken. De essentie is dat K&C lokaal aanvult waar dat nodig is en zoveel mogelijk samenwerkt met partners, met de intentie dat K&C zichzelf overbodig maakt. De samenwerking is erop gericht om de kwaliteit van het lokale cultuureducatieve aanbod te versterken ten einde de kwaliteit en de samenhang van het cultuuronderwijs op iedere school

³ K&C's visie op cultuuronderwijs, zoals uiteengezet in onze visienota "Bovenop de Toren," benadrukt een cyclisch proces van kwaliteitsverbetering en de verbinding tussen steunfunctietaken en de doelen van Cultuureducatie met Kwaliteit.

(primair en voortgezet onderwijs) te verbeteren. Om dit te bereiken voeren we de volgende kerntaken uit:

Deskundigheidsbevordering

K&C biedt mogelijkheden voor ontwikkeling en verhoging van de deskundigheid van leerkrachten, directie, bestuur, zzp'ers en culturele instellingen om de kwaliteit van het cultuuronderwijs te verbeteren.

Informatie, advies en bemiddeling

Kennisdeling met scholen en partners die werken voor het onderwijs, via nieuwsbrieven, websites en andere media. Het adviseren van en bemiddelen tussen scholen en culturele instellingen om hen te helpen bij bijvoorbeeld visieontwikkeling, het in kaart brengen van nascholingsvragen en het opzetten van cultuurprogramma's.

Onderzoek

Het uitvoeren van onderzoek om inzicht te krijgen in de behoeften en ontwikkelingen in het cultuuronderwijs.

Netwerken en bijeenkomsten

K&C faciliteert en organiseert bijeenkomsten en netwerkbijeenkomsten om de uitwisseling van ideeën en samenwerking tussen scholen, culturele instellingen en andere betrokkenen te bevorderen.

Verzorgen, ondersteunen en begeleiden van projecten

K&C neemt actief deel aan, en biedt ondersteuning bij, projecten die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit en kwantiteit van het cultuuronderwijs.

Voorwaarde: ruimte voor innovatie

K&C is een flexibele en wendbare organisatie, die zich snel kan aanpassen aan de vragen van haar omgeving. Er moet ruimte zijn voor innovatie en ontwikkeling in het cultuuronderwijs. Dit biedt mogelijkheden voor nieuwe benaderingen en programma's om de kwaliteit van cultuuronderwijs te versterken.

1.4 Kernwaarden

Leidraad voor al onze initiatieven en activiteiten zijn onze kernwaarden. Samen vormen deze het fundament van K&C:

▷ creatief

We adviseren over innovatieve benaderingen van cultuuronderwijs, waarbij leerlingen worden aangemoedigd om met nieuwe ideeën te komen en bekende concepten op nieuwe manieren te combineren of te vernieuwen.

▷ transparant

Met onze keuze in woorden, beelden, activiteiten en personeel willen we voor iedereen herkenbaar zijn. K&C volgt de Governance Code Cultuur. Wij leggen openbaar verantwoording af aan onze stakeholders en volgen de Fair Practice Code in onze opdrachten aan zzp'ers.

▷ onafhankelijk

K&C plaatst de behoeften van het onderwijs en het culturele veld centraal. K&C benadrukt haar onafhankelijke positie door geen aanbieder van cultuureducatieve

producten in Groningen te zijn. En we geloven dat de steunfunctie voor cultuuronderwijs en de projectleiding van Cultuureducatie met Kwaliteit succesvol en het meest efficiënt door één organisatie kunnen worden uitgevoerd.

▷ verbindend

K&C streeft naar een hechte(re) en gelijkwaardige samenwerking tussen scholen in Groningen en Drenthe en hun culturele omgeving. Ook dit komt de kwaliteit ten goede. Bovendien streeft K&C naar het creëren van verbindingen tussen de kunsten en andere vakgebieden. We delen kennis en betrekken scholen en culturele instellingen bij innovaties.

1.5 K&C als *onmisbare schakel*⁴ in het werkveld van cultuuronderwijs

Voor het uitdragen van onze missie en visie werken we vanuit vier rollen aan het versterken van het cultuuronderwijs. Wij werken als verbinder, aanjager, vernieuwer en organisator. Daarom zijn goede netwerken met scholen in Groningen, culturele instellingen, overheden, provinciale en landelijke collega-instellingen van belang. K&C werkt als schakel tussen het lokale (iedere unieke school en iedere cultuureducatie professional), het regionale (gemeenten, schoolbesturen en culturele instellingen), het provinciale (provincie, andere provinciale steunfuncties, culturele instellingen) en het landelijke (ministerie, fondsen en landelijke steunfuncties).

Lokaal

K&C is het expertisecentrum cultuureducatie in Groningen. Onze adviseurs werken lokaal en bezoeken de scholen in hun regio zeker één keer per jaar. We denken altijd vanuit het unieke van iedere afzonderlijke school en de kansen in de directe culturele omgeving. Omdat adviseurs lokaal werken, kennen zij de lokale culturele aanbieders van cultuureducatie. Naast organisaties als bibliotheken, theaters, kunstencentra, musea, galerieën en erfgoedinstellingen, hebben de adviseurs contact met creatieve zzp'ers die in het onderwijs kunnen (of willen) werken. Iedere gemeente heeft een cultuureducatief netwerk, waarin scholen en aanbieders elkaar ontmoeten. K&C organiseert en ondersteunt deze netwerken met kennis en daagt leden uit om elkaar te inspireren met goede voorbeelden of te helpen bij uitdagingen. Bovendien ondersteunen we gemeenten bij beleidsontwikkeling cultuureducatie.

Provinciaal

Vanuit onze provinciale opdracht signaleren we ontwikkelingen die lokaal of landelijk aandacht vragen. We delen onze kennis in provinciale netwerken en via deskundigheidstrajecten, waarbij we soms lokale best practices een podium geven of juist landelijke trends presenteren om te inspireren. We zijn de penvoerder van Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK), coördineren Meer Muziek in de Klas (nu Meer Kunst en Cultuur in School en Omgeving) en zijn kernpartner van Filmhub Noord. We organiseren provinciale projecten om kinderen en jongeren in contact te brengen met culturele instellingen van provinciaal belang.

We stemmen ons beleid af met andere steunfuncties als Biblionet Groningen,

⁴ De term *onmisbare schakel* verwijst naar de brief die we de Statenleden van de provincie Groningen stuurden op 17 oktober 2023. <https://www.kunstencultuur.nl/de-onmisbare-schakel/groningen>

Kultuurloket/VRIJDAG en Erfgoedpartners via het overleg Gemeenschappelijke Agenda. Ook hebben we structureel overleg met de pabo's en de Groningse kunstvakopleidingen, doordat we deel uitmaken van hun werkveldadviesraden en samen nascholingen ontwikkelen. We maken deel uit van de provinciale Klankbordgroep Leefbaarheid om cultuur te borgen in de Sociale Agenda van Nij Begun⁵. Ook wordt K&C regelmatig uitgenodigd bij de Vereniging Groninger Gemeenten om de ontwikkelingen op het gebied van cultuureducatie toe te lichten. Samen met de provincie en de gemeenten streven we naar een provinciaal convenant cultuureducatie voor de CMK-periode 2025-2028.

Landelijk

K&C deelt de Groningse ontwikkelingen en uitdagingen op het gebied van goed cultuuronderwijs in landelijke netwerken. Onze CMK-werkwijze is onderscheidend vanwege het grote bereik van scholen. De cultuuronderwijsmonitor Evi heeft inmiddels landelijke dekking en Groningen heeft de meeste ICC'ers per 10.000 inwoners. We pleiten voortdurend voor goede spreiding van landelijke initiatieven en vertellen hoe deze goed kunnen aansluiten op de Groningse situatie. Iedere provincie in Nederland kent haar eigen steunfunctie-instelling voor cultuureducatie en/of amateurkunst. Deze instellingen ontmoeten elkaar in netwerken als LPKC, erfgoednetwerk en het ICC-trainersnetwerk. De twaalf steunfunctie-instellingen hebben zich verbonden in de Raad van Twaalf. De Raad geeft regelmatig advies over de rol van provincies binnen de taakverdeling tussen het nationale en lokale cultuurbeleid. De directeur van K&C is voorzitter van de Raad van Twaalf en vertegenwoordigt de Raad aan de strategische tafel Cultuureducatie van het ministerie van OCW. Ook vindt er regelmatig afstemming plaats met de directies van het Fonds voor Cultuurparticipatie, het Landelijke Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunsten (LKCA), Kunsten 92 (lobby cultuuronderwijs en Fair Practice), de PO-, VO- en de MBO-raad, Interprovinciaal overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

1.6 K&C als steunfunctie en penvoerder CMK

K&C gelooft in het versterken van anderen en sluit aan bij wat in Groningen al succesvol is ontwikkeld aan activiteiten en netwerkstructuren. We verbinden steunfunctietaken met de doelen van Cultuureducatie met Kwaliteit, waardoor scholen en culturele ondernemers en -instellingen intensiever gaan samenwerken. Ter verduidelijking van de samenhang tussen het project Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) en de steunfunctie cultuuronderwijs is onderstaande tabel gemaakt. De tabel verduidelijkt waar de subsidie Cultuureducatie met Kwaliteit in 2025-2028 voor wordt ingezet en welke aanvullende diensten door K&C worden geleverd om de regeling tot een succes te maken.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/25/nij-begun-op-weg-naar-erkenning-herstel-en-perspectief>

CMK biedt	Steunfunctie biedt
1. Geld voor primair en voortgezet onderwijs scholen	Advies, bemiddeling en begeleiding
2. Scenario's (ontwikkelperspectief) voor scholen en stappenplannen voor ontwikkeling van visie en doorgaande leerlijnen met horizontale en/of verticale samenhang	<ul style="list-style-type: none"> -Deskundigheidsbevordering: adviestrajecten; visievorming/leerlijnen; teamscholing; netwerkbijeenkomsten (provinciaal en gemeentelijk); -ICC-cursus (gevalideerd); -Bemiddeling van projecten, workshops en lessen; - Bemiddeling tussen scholen en/of cultureel ondernemers. -Cursus cultuurcoördinator in het vo -Afstemming deskundigheidsaanbod van PABO's, Prins Claus Conservatorium, RUG, Master Cultuureducatie, Minerva, VRIJDAG
3. Proeftuinen cultuureducatie voor de kinderopvang en ontsluiting scholingsmogelijkheden kinderopvang	Advies scholen en kinderopvang, scholing, training en advies op maat
4. Evi voor primair en voortgezet onderwijs scholen: zowel monitoring als schooleigen 'hulpmiddel' bij ontwikkeling van cultuuronderwijs. Coördinatie van het monitoringsonderzoek van de Rijks Universiteit Groningen.	Advies; bijeenkomsten; netwerken Landelijke doorontwikkeling van Evi
5. Geld voor cultureel ondernemer	Deskundigheidsbevordering zzp'ers; coaching; bemiddeling; informatievoorziening, netwerken en bijeenkomsten
6. Kennisdeling over CMK Bijeenkomsten en digitale zichtbaarheid projecten. Jaarlijks symposium over de kracht van cultuureducatie. Uitgave CMK magazine Ontwikkeling Artificial Intelligence-tool om informatie over cultuuronderwijs beter te ontsluiten	Informatievoorziening via nieuwsbrieven, website, andere media; Netwerken en bijeenkomsten om kennis te verspreiden en te delen
7. Leergemeenschappen cultuuronderwijs; coördinatie, financiën	Advies, begeleiding en kennisdeling

8. Nascholing schoolleiders, kunstdocent in primair onderwijs en in het speciaal onderwijs.	Implementatie van ontwikkelde professionaliseringstrajecten. Netwerken.
9. Kraak-sessies op festivals: kennisdeling tussen adviseurs en cultuurcoaches uit de drie provincies	Advies, netwerk en deelname aan interprovinciaal programmteam

Hoofdstuk 2 Terugblik 2020-2024

Cultuur als doel en als middel

K&C nam deel aan het landelijke traject *Curriculum.nu* voor een nieuw curriculum voor het leergebied kunst & cultuur. We hebben de nieuwe inzichten (belang van maken en meemaken, samenhang en vakoverstijgend werken) toegepast in onze advisering en kennisdeling. K&C schreef de publicatie 'Een Reis Maken', over hoe een school cultuuronderwijs in samenhang met andere vakken kan aanbieden.

Contact met iedere school

Na de coronacrisis is het individuele contact met scholen geïntensiveerd. Na digitale educatie is er veel behoefte aan persoonlijk contact. K&C heeft in alle regio's een adviseur die primair onderwijs scholen begeleid bij de ontwikkeling van cultuuronderwijs. Visieontwikkeling, deskundigheid van het schoolteam, ontwikkeling van een cultuurprogramma en samenwerking met de culturele omgeving waren de vier pijlers waarop de begeleiding rustte. We hebben de scholen die minder aandacht hadden voor cultuureducatie meer ondersteund. Het is ons niet gelukt om gevorderde scholen te bewegen om andere scholen te coachen. We hadden graag meer aandacht willen besteden aan het voortgezet onderwijs, maar dat is vanwege te weinig financiële middelen in 2021 en 2022 niet gelukt. In 2023 en 2024 wordt deze doelgroep beter bereikt, dankzij een bijdrage van CMK Groningen.

Deskundigheid is gegroeid en Fair Practice Code is uitgedragen

De provincie Groningen kent de meeste ICC'ers van Nederland. Ieder jaar geven we twee ICC-cursussen vanuit de steunfunctie. De training 'Boost je cultuurplan' is in 2023 ontwikkeld en wordt de komende jaren toegevoegd aan ons aanbod. Ook wordt in elke regio twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor de interne cultuurcoördinatoren (ICC'ers) van de scholen. We hebben in samenwerking met de Hanzehogeschool en VRIJDAG een nieuwe opleiding gelanceerd voor zzp'ers om als kunstvakdocent aan de slag te gaan in het primair onderwijs. Tijdens de coronacrisis hebben we de trainingen voor zzp'ers uitgebreid. Zzp'ers zijn gecoacht in hun cultureel ondernemerschap (o.a. coaching in fair pay tarieven) en we hebben door middel van Creatieve Vouchers hun werkveld verbreed naar het bedrijfsleven. We hebben ervoor gekozen om zzp'ers op maat te coachen ('each one teach one') en de nascholingen over te laten aan de opleidingen.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK): meer scholen en uitbreiding doelgroepen

Het stimuleren van scholen om deel te nemen aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) of de leergemeenschappen is onderdeel van ons werk. In 2020 en 2021 sloten scholen vanwege corona regelmatig hun deuren voor leerlingen en

werden culturele schoolbezoeken en schoolvoorstellingen geannuleerd. De basisvaardigheden vroegen alle aandacht. Het lukte ons om in contact te blijven met scholen en alternatieven te realiseren (online bijeenkomsten en digitale lessen). Na de corona-dip bleken de mogelijkheden voor scholen om cultuuronderwijs een nieuwe impuls te geven omvangrijk: NPO-gelden, Tijd voor Toekomst en werkdrukcompensatie werden concurrenten van CMK. Toch is het ons gelukt om in 2023 het deelnamepercentage van CMK naar 76% te brengen. We hebben meer aandacht besteed aan scholen die nog niet deelnamen. En scholen die verder zijn met hun cultuuronderwijs geprobeerd los te laten. Het eerste is gelukt. Maar de ervaren scholen wilden doorgroeien en kwamen nog steeds met vragen. Deze 'scenario 3 en 4' scholen bedienden we met een jaarlijkse meeting die we samen met de Vereniging Cultuurprofiel scholen (VCPS) organiseerden. Het project Culturele Mobiliteit, door de gemeente Groningen en de provincie gefinancierd via CMK, was bijzonder succesvol. In het schooljaar 2023-2024 bezoeken zo'n 6.000 leerlingen de musea in Groningen die het verhaal van Groningen vertellen. Er was echter veel meer vraag: we zouden 9.000 leerlingen moeten vervoeren om aan alle vraag te kunnen voldoen.

In 2020 en 2022 vulden alle aan CMK deelnemende po-scholen Evi in. Evi is het evaluatie- en monitoringsinstrument dat door K&C is ontwikkeld en inmiddels bijna in heel Nederland wordt gebruikt. De afgelopen jaren is Evi samen met ons doorontwikkeld. Uit deze monitoring blijkt dat de randvoorwaarden voor goed cultuuronderwijs steeds beter zijn op de scholen. Meer scholen hebben een schoolspecifieke visie, meer scholen hebben zicht op de aanwezige deskundigheid en weten hoe ze die kunnen versterken. Meer scholen hebben programma- of leerlijnen ontwikkeld en meer scholen werken samen met de (lokale) culturele omgeving. De gemiddelde Evi-score steeg van 2,3 (2020) naar 2,5 (2022) op een schaal van 4.

Nieuwe doelgroep: voortgezet onderwijs

Nieuw binnen CMK was het voortgezet onderwijs (vo). Dankzij CMK-gelden konden we een adviseur aanstellen die de vo-scholen bezocht. Evi is voor het voortgezet onderwijs aangepast. We ontwikkelden een nieuwe training: cultuurcoördinator in het vo. K&C werkt hierin samen met Keunstwurk in Friesland.

Nieuwe doelgroep: kinderopvang

Om de verbinding tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie te verbeteren koos K&C ervoor om de relatie met de kinderopvang (voorscholen en buitenschoolse opvang) te versterken. We zijn negen proeftuinen gestart waar kinderopvangorganisaties konden (en kunnen) onderzoeken hoe zij cultuur kunnen integreren in hun werkwijze. Dat deden zij samen met een cultureel ondernemer. Ook zijn we gestart met het in kaart brengen én het toegankelijk maken van deskundigheidsbevordering voor pedagogisch medewerkers. We hebben goede contacten met MBO-opleidingen en kunnen ook daar onze aanjagende en vernieuwende rol pakken.

Versterken lokale infrastructuur cultuureducatie

Culturele zzp'ers, kunstencentra, erfgoedorganisaties, musea en theaters hielpen we om hun educatief aanbod af te stemmen op de vraag van de scholen. Samen met CultuurLoket ontwikkelden we de website CultuurCentrale met een cultuureducatie-deel met aanbod. Vanuit een gezamenlijke visie met CultuurLoket versterkten we de

talentgerichte werkwijze, bijvoorbeeld via een professionele leergemeenschap. Met aanvullende ondersteuning van de gemeente Groningen (NPO-gelden) is een tijdelijke uitbreiding van het Cultuurmenu Groningen gerealiseerd met extra culturele activiteiten van Groningse aanbieders voor de groepen 7 en 8. De digitale routekaart waarop per gemeente de professionele culturele infrastructuur zichtbaar is, wordt helaas te weinig gebruikt: www.interactievekaartgroningen.nl/routekaart-cultuureducatie-groningen. We overwegen met de routekaart te stoppen omdat het in stand houden arbeidsintensief is.

Draagvlak voor cultuur bij overheden is gegroeid

Er zijn de afgelopen jaren grote stappen gezet in de verbinding tussen cultuur en het sociaal domein. Provinciaal (vanuit leefbaarheid en NPG) en gemeentelijk (vanuit de SPUK-regeling) wordt gezien dat de cultuursector bijdraagt aan het bruto Gronings Geluk van jongeren. We hebben veel werk verzet om cultuur op te nemen in de nieuwe leefbaarheidsmonitor in Groningen en het lijkt te lukken. Ook bij gemeenten is beweging: er zijn meer cultuurcoaches aangesteld en cultuur is vaker een onderdeel van NPG-plannen (Nationaal Programma Groningen). Ook hebben we in 2023 met de Vereniging Groninger Gemeenten een bijeenkomst met gemeente- en schoolbestuurders georganiseerd waarna de ambitie voor een gezamenlijk cultuureducatieconvenant is omarmd voor uitwerking in de nieuwe beleidsperiode.

Diversiteit en inclusie

In 2023 heeft de eigen organisatie een diversiteitsscan ondergaan. Daaruit bleek dat K&C al het een en ander doet om sociale ongelijkheid te verminderen (o.a. stimulering van B-1 taal in de communicatie, extra inzet op scholen met achterstanden, meer aandacht voor het speciaal onderwijs, een trainee geworven voor de Raad van Toezicht via deelname aan ATANA). Maar we zijn er nog niet. Zo zouden we meer mensen met verschillende culturele achtergronden kunnen inschakelen bij onze werkzaamheden. We hebben de Code Diversiteit en Inclusie onderschreven, evenals de Fair Practice Code en de Code Cultural Governance. De wijze waarop is beschreven en wordt gedeeld via onze website: www.kunstencultuur.nl/over-ons/de-culturele-codes.

In de praktijk wezen we leerkrachten op de mogelijkheden om leerlingen bewust te maken van culturele diversiteit bijvoorbeeld door vakoverstijgende samenwerking met het vak burgerschap. We programmeerden vaker cultureel diverse ontmoetingen (voorstellingen) binnen de Cultuurmenu's. We brachten in 2023 het CMK magazine uit, met als thema inclusiviteit.

Innovatie

K&C biedt het onderwijs en het culturele veld structuur die nodig is om de kwaliteit van cultuuronderwijs te verhogen en die bovendien essentieel is voor innovatie. Steeds vaker vragen scholen en culturele instellingen hulp om 'iets nieuws' te doen. We waren één van initiatiefnemers van Filmhub Noord, een nieuwe ontwikkeling die filmeducatie in het onderwijs op de kaart zet. We zaten aan tafel bij het project Tijd voor Toekomst om te adviseren over de kwaliteit van het buitenschoolse cultuuronderwijs en boden onze expertise aan om te bemiddelen tussen vragers en aanbieders. Ook organiseerden we een veldbijeenkomst met de Gelijke Kansen Alliantie om het culturele veld over ontwikkelingen rond kansengelijkheid en School & Omgeving te informeren. De kinderopvang is een nieuwe doelgroep die veel vragen voor ons had. We breidden de samenwerking met en de advisering van het

voortgezet onderwijs uit. En we realiseren in 2024 met IVN, Huis van de Sport en Landschapsbeheer het eerste groene, sportieve en culturele schoolplein in Groningen. Tot slot adviseerden we het Groninger Museum bij de organisatie van de eerste Kinderbiënnale van Nederland.

Organisatie

Om efficiënter en sneller te kunnen werken is het planningssysteem 'Planned Culture' geïmplementeerd. Dit komt ten goede aan de organisatie van het Cultuurmenu in Groningen en mogelijk aan projectplanningen van Culturele Mobiliteit en Culturele Safari.

Hoofdstuk 3 Trends cultuuronderwijs

Er zijn verschillende ontwikkelingen die de positionering en borging van het cultuuronderwijs in Groningen beïnvloeden:

Curriculumvernieuwing

Sinds de zomer van 2023 werkt een team van docenten en curriculumspecialisten aan nieuwe kerndoelen voor het leergebied kunst en cultuur. Medio 2024 worden de eerste conceptdoelen verwacht. Het is de bedoeling dat de doelen vanaf het schooljaar 2026-2027 gereed zijn, waarna scholen kunnen starten met het verplichte nieuwe curriculum. K&C neemt deel aan de achterbanraadpleging gedurende dit proces. Wij verwachten dat er veel vragen van scholen gaan komen, omdat scholen de curriculumvernieuwing aangrijpen voor het herzien van hun cultuurplannen. Ook verwachten we vraag naar maatwerk om bestaande cultuurprojecten te laten aansluiten op het nieuwe cultuurcurriculum.

Focus op basisvaardigheden

Het primair onderwijs staat sterk onder druk om de kwaliteit van het onderwijs in de basisvaardigheden te versterken. Door de nadruk op de basisvaardigheden krijgt cultuuronderwijs op een deel van de scholen minder prioriteit. K&C helpt scholen om cultuuronderwijs, dat ook een wettelijk verplicht leergebied is, te borgen. Dit kan door vast te leggen wat al aanwezig is, en wat al goed gaat. En door scholen te helpen met het formuleren van hun visie, omdat een visie helpt bij het maken van keuzes. Ook helpen we scholen bij het samenwerken met de culturele omgeving of in het inzetten van vakdocenten. Dit werkt kwaliteit verhogend en ontzorgend.

Nieuwe verbindingen met burgerschap en digitale geletterdheid

Zowel primair als voortgezet onderwijs scholen zoeken naar mogelijkheden om vakoverstijgend te werken om zo tijdwinst te boeken en overlap tegen te gaan. We signaleren dat cultuureducatie goed te verbinden is met de vakken burgerschap en mediawijsheid. Wij onderschrijven het onderzoek 'In de schijnwerpers' (juni 2023)⁶ dat het belang van culturele ontmoetingen benadrukt, omdat deze bijdragen aan

- het respect voor anderen en het empathisch vermogen (polarisatiebestrijding)
- het innovatief vermogen van de samenleving (creatieve 21-eeuwse vaardigheden)

⁶ B. Vinkenburg en S. Branten, *In de schijnwerpers. Groeipotentie voor de culturele sector door bijdragen aan maatschappelijke opgaven*, In opdracht van de Vaste Commissie OCW van de Tweede Kamer (13 juni 2023) p.17

- de zoektocht van minderheidsgroepen om hun stem te vinden en hun identiteit uit te drukken (zelfredzaamheid, kansengelijkheid, emancipatie)
- het functioneren van democratische systemen, informatievoorziening, vertrouwen in de overheid (burgerschap en mediawijsheid)
- de ontwikkeling van de creatieve industrie in het land (werkgelegenheid en economische spin-off)
- de gezondheid en het welzijn van leerlingen (preventie en curatie, positieve gezondheid, kwaliteit van leven)

Erfgoededucatie

Natuurlijk is de aandacht voor muziekonderwijs en filmeducatie de komende periode weer groot. De impulsen van de Filmhub en Meer Muziek in de Klas (Nu Meer Kunst en Cultuur in School en Omgeving) vragen ook de komende jaren nog extra aandacht. Ook verwachten we dat erfgoededucatie steeds belangrijker wordt. We merken dat in het huidige politieke klimaat er meer draagvlak is voor erfgoed. Het Verhaal van Groningen speelt een belangrijke rol bij de identiteitsontwikkeling van leerlingen.

Lerarentekort

Ook de Groningse scholen hebben steeds meer moeite om nieuwe leerkrachten of vervangende leerkrachten aan te trekken. Dit zorgt voor onrust in de school, minder continuïteit en minder ontwikkelingspotentie voor leerkrachten. Als een vakgebied al niet sterk geborgd is, zoals soms het geval is bij cultuuronderwijs, dreigt hierdoor de aandacht ervoor verder te verslappen. Nog meer reden voor K&C om scholen te helpen bij de borging.

Inclusie en toegankelijkheid

Overheden benadrukken de rol van cultuur als middel om de samenleving te verbinden en segregatie (bijvoorbeeld scheiding van mensen op basis van culturele achtergrond, uiterlijke kenmerken, scholing of milieu) tegen te gaan. Er is een sterke focus op inclusie, waarbij cultuuronderwijs voor iedereen toegankelijk moet zijn. Vanuit de Gelijke Kansen Alliantie zijn in verschillende Groningse gemeenten ervaringen opgedaan met een verlengde schooldag via het project Tijd voor Toekomst. K&C zit aan de Tijd voor Toekomst-tafel omdat er veel vraag is naar cultuureducatie. We helpen de organisaties met het kiezen van goede kwaliteit en de aansluiting te zoeken bij de schoolvisie en binnenschoolse programma's.

School en Omgeving

Als antwoord op de toegenomen werkdruk in het onderwijs, het tekort aan leerkrachten en de overheidsondersteuning voor de verrijkte schooldag, kiezen steeds meer scholen ervoor het cultuuronderwijs naast het reguliere onderwijsprogramma te organiseren in de 'verlengde schooldag' of de 'verrijkte schooldag'. Ook de organisatie 'Meer Muziek in de Klas' verplaatst haar aandacht naar de verbinding tussen het binnen- en buitenschoolse culturele aanbod. We merken dat de kwaliteit van het cultuuronderwijs hierdoor daalt wat, gezien de nieuwe curriculumontwikkeling, ongewenst is.

Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

De doelen van CMK4 sluiten sterk aan bij die van CMK3: duurzame kwaliteitsverbetering van cultuureducatie door samenwerking van het onderwijs en het culturele veld en het vergroten van de deskundigheid van leraren, docenten en culturele partners op het gebied van cultuureducatie. Daarnaast zijn er nog twee -niet verplichte- doelen: het ontwikkelen van integrale cultuureducatie in verbinding met andere vakken en het verbinden van binnen- en buitenschools om daarmee de culturele omgeving dichterbij de leerling en student te brengen. K&C werkt aan al deze doelen. Daarbij richten wij ons in de basis op het primair en voortgezet onderwijs, maar we zien ook mogelijkheden in het mbo.

Mentaal welbevinden van jongeren

In 2022 onderzocht het Sociaal Planbureau Groningen hoe jongeren (en hun ouders) hun mentale gezondheid ervaren⁷. De definitie die ze daarvoor gebruikten was *'dat je lekker in je vel zit, minder last hebt van stress, je kan genieten van het leven, goed om kan gaan met veranderingen en tegenslagen beter aankunt'*. Uit het onderzoek blijkt dat een meerderheid van de jongeren weleens angstig is en ruim 40% weleens eenzaam is en stress ervaart. De coronapandemie is één van de oorzaken van de achteruitgang van de mentale gezondheid van jongeren maar volgens de GGD zijn de percentages in Groningen hoger dan op de meeste plekken in Nederland⁸. Voor veel jongeren is muziek maken, dansen, tekenen, schrijven of theater beleven een manier om gevoelens te verwerken (of zou het kunnen zijn) en zich te uiten. Door actief deel te nemen aan cultuur versterken jonge mensen hun culturele identiteit, waardoor ze zichzelf en anderen beter herkennen en begrijpen. Dit geeft zelfvertrouwen en een gevoel van verbondenheid. Voortgezet onderwijs scholen en mbo's zoeken K&C vaker op om meer cultuureducatie in hun onderwijs te brengen. We gaan in gesprek met het Fonds voor Cultuurparticipatie om meer cultuureducatie aanvragen van het Groningse mbo gehonoreerd te krijgen. Het fonds heeft al aangegeven te gaan werken met regionmakelaars mbo.

NPG/Nij Begun

We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt om vanuit cultuur te mogen meepraten met de plannen in het kader van het Nationaal Programma Groningen en het Leefbaarheidsprogramma. Dit is op verschillende fronten gelukt en daarvoor is wederzijdse waardering. Er wordt bevestigd dat cultuureducatie kansengelijkheid bevordert en de mentale gezondheid van jongeren vergroot. De kennismaking met cultuur begint op school. Daar worden alle kinderen/jongeren bereikt. Vanuit het zaadje dat in het onderwijs wordt geplant, ontwikkelen leerlingen hun buitenschoolse interesses en kiezen ze voor cultuur in de verlengde schooldag. Vanuit cultuureducatie zien we verschillende kansen om bij te dragen aan de nieuwe leefbaarheidsdoelen. We hopen ook aan te kunnen sluiten bij het programma Werken aan Ontwikkeling en de programmaliijn Leven Lang Ontwikkelen binnen het Provinciaal Programmaplan 2024-2029 van het NPG.

⁷ www.sociaalcultureelplanbureaugroningen.nl Mentale gezondheid van jongeren (2023)

⁸ www.ggdghor.nl Ruim helft jongvolwassenen ervaart psychische klachten (27 maart 2023)

Hoofdstuk 4. Doelen 2025-2028

4.1 Inleiding

Uitgaande van wat we al bereikt hebben en welke trends en ontwikkelingen op ons afkomen hebben we onze prioriteiten voor de komende vier jaar gekozen. Vanuit het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur' van de provincie Groningen en de kadernota Cultuur 2021-2028 'Cultuur voor iedereen 2021-2028' van de gemeente Groningen heeft K&C doelen geformuleerd, waarin de strategieën 'Sterke basis' en 'Samenleven met cultuur' leidend zijn.

De strategie 'Samenleven met cultuur' benadrukt het belang dat op alle scholen kwaliteitsvol cultuuronderwijs gegeven moet worden. De komende jaren zetten we ons met veel passie in om de huidige kwaliteit van het cultuuronderwijs in het primair en voortgezet onderwijs te borgen en verder te optimaliseren. We werken vanuit de vraag van scholen en culturele instellingen/zzp'ers en zijn daarom afhankelijk van de prioriteiten die anderen geven aan cultuuronderwijs (een nieuwe directeur op een school kan de aandacht voor cultuuronderwijs radicaal veranderen).

De strategie beschrijft ook de gewenste samenwerking tussen provincie en gemeenten en tussen scholen en culturele omgeving om dit te bereiken. Wij zien onszelf als netwerkorganisatie en expertisecentrum binnen deze strategie. In de cultuurnota's wordt bovendien het project Culturele Mobiliteit genoemd en het voornemen om meer aandacht aan het voortgezet onderwijs te besteden. Omdat hiervoor geen aanvullende middelen zijn, beogen we dit via het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit' te bewerkstelligen.

De steunfunctie wordt genoemd als onderdeel van de 'sterke basis'-strategie. Onze ondersteuning is erop gericht om de culturele infrastructuur in de hele provincie te versterken. In onze eigen werkzaamheden en in onze advisering en bemiddeling onderschrijven wij de Fair Practice Code. Een betere arbeidsmarktpositie voor zzp'ers in ons werkveld is een belangrijke focus van ons werk. Verder werken we vanuit de strategie 'sterke basis' samen met onze collega's in Friesland en andere partners om de noordelijke samenwerking binnen We the North te versterken.

4.2 De doelen voor 2025-2028

We hebben ervoor gekozen om onze doelstellingen praktisch te beschrijven (vanuit de randvoorwaarden voor goed cultuuronderwijs) en te duiden vanuit de verschillende rollen die wij als steunfunctie-organisatie spelen in het veld. We hebben er niet voor gekozen om de gewenste resultaten per jaar op te delen. K&C werkt met jaarplannen, waarin we ons beleidsplan als uitgangspunt nemen. De provincie en de gemeente Groningen hebben het werkveld gevraagd om de ambities te matigen, gezien het beperkte budget dat beschikbaar is. Er zijn echter zoveel vragen van scholen en het culturele veld en óók kansen voor aanvullende middelen, dat we ons niet willen beperken. Om de doelen binnen de huidige middelen voor de steunfunctie realistisch te beschrijven, zijn aanvullende ambities apart genoemd.

Onder iedere doelstelling staat een cursief geschreven ambitie die we alleen met aanvullende middelen kunnen realiseren

Doelen

1. Ieder kind doet mee.

Organisator en aanjager:

* Iedere primair, voortgezet en speciaal onderwijs school organiseert structureel uitdagende culturele ontmoetingen met en voor leerlingen. Er is een cultuurmenu/structureel cultuurprogramma op alle basisscholen (door K&C of anderen georganiseerd), waardoor alle leerlingen actief kennismaken met alle kunstdisciplines en erfgoed. Doordat K&C de organisatie van een aantal programma's op zich neemt ontzorgt dat scholen, die zo gemakkelijk kunnen deelnemen.

* Alle leerlingen van het primair, voortgezet en speciaal onderwijs bezoeken actief de culturele omgeving in Groningen. Doordat K&C de organisatie van culturele bezoeken en het busvervoer naar musea verzorgt, helpt K&C scholen in het verlichten van de werkdruk. (via programma's als Culturele Mobiliteit en Culturele Safari).

Ambitie die we alleen met aanvullende middelen kunnen realiseren:

- We ontwikkelen en organiseren de Culturele Safari in 2025 en 2026 voor vo scholen en culturele instellingen (gefinancierd uit CMK4) maar kunnen die ook organiseren voor het mbo, mits we daar financiële middelen voor krijgen. (Lobby naar Fonds voor Cultuurparticipatie voor een mbo-regiomakelaar).

2. Scholen, culturele instellingen en zzp'ers hebben actuele informatie over cultuuronderwijs. Iedereen kent elkaar en kan zelf keuzes maken.

Verbinder en aanjager:

- K&C volgt als expertisecentrum alle (cultuur)onderwijsontwikkelingen en doet waar nodig zelf onderzoek in Groningen. In iedere Groningse gemeente deelt K&C kennis in cultuureducatieve netwerken met scholen, cultuurcoaches en instellingen.
- We nemen het nieuwe curriculum op in onze adviezen aan scholen en de culturele omgeving.
- We delen kennis rond cultuuronderwijs provinciaal via bijeenkomsten, nieuwsbrieven en publicaties.
- We breiden de muzieknetwerken en filmnetwerken van cultureel ondernemers uit met netwerken voor andere kunstdisciplines én erfgoed.
- Via de Kultuurcentrale kan iedere school lokaal en regionaal culturele partners vinden die passen bij de eigen vraag en doelen.
- In reactie op de groeiende digitale wereld, vergroot K&C de digitale geletterdheid van leerlingen en leerkrachten via de kunsten. We laten scholen kennismaken met nieuwe mogelijkheden (o.a. via kunstmatige intelligentie) om leerlingen creatief mediawijs te maken.

Extra:

- We breiden het netwerk uit met kinderopvangorganisaties in Groningen. Hierdoor wordt meer samenhang tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie gerealiseerd. Er komen proeftuinen cultuureducatie in de kinderopvang. We ontwikkelen een ICC-cursus voor de kinderopvang. (financiering: CMK4,

regiomakelaar mbo van Fonds voor Cultuurparticipatie)

- We voeren de aanbevelingen uit het Evi rapport PO en VO (2024 en 2026) door. De kwaliteit van het cultuuronderwijs is verbeterd en de aandacht in het voortgezet onderwijs is toegenomen. (Dit wordt gefinancierd uit CMK4)

3. De kwantiteit en de kwaliteit van het cultuuronderwijs is gestegen en geborgd in de school

Aanjager en vernieuwer

- Het gemiddelde Evi scenario is gestegen van 2,5 in 2022 naar 3,1 in 2028⁹.
- Het cultureel vermogen van leerlingen (vaardigheden, kennis en attitudes die nodig zijn om culturele verschillen te begrijpen, te waarderen en ermee om te gaan) is toegenomen. We helpen scholen om dit te monitoren bijvoorbeeld via portfolio's.
- Het nieuwe curriculum cultuuronderwijs is voor scholen aanleiding geweest om hun cultuurplan en visie te herzien. In 2028 heeft ruim 60% van de primair en voortgezet onderwijsscholen een schoolspecifieke visie op cultuuronderwijs en besteedt structureel aandacht aan cultuuronderwijs.
- In 2028 heeft 90% van de basisscholen een ICC'er en is 75% van de scholen geholpen bij visieontwikkeling en vakoverstijgend werken.
- In 2028 heeft 30% van de voortgezet onderwijsscholen een gecertificeerde cultuurcoördinator.
- Er zijn nascholingen ontwikkeld voor leerkrachten, docenten en schoolleiders om nieuwe kennis te ontsluiten (o.a. vanuit het nieuwe curriculum cultuuronderwijs en de aansluiting bij burgerschapsonderwijs en digitale geletterdheid).
- Als reactie op de focus op basisvaardigheden stimuleren we scholen om vakoverstijgend te werken, waardoor er minder overlap ontstaat én juist meer betekenisvol onderwijs. Dit kan door bijvoorbeeld burgerschapsdoelen te koppelen aan erfgoedonderwijs. En door lezen te koppelen aan cultuurdoelen, waardoor beide leergebieden worden versterkt.
- We adviseren scholen en kinderopvangorganisaties over de verbinding tussen het binnenschoolse cultuuronderwijs en de buitenschoolse cultuureducatie. We zijn alert op de scholen die via School en Omgeving of via Tijd voor Toekomst werken aan een verlengde schooldag en hierdoor minder aandacht geven aan cultuur tijdens de lessen. Via Evi gaan we onderzoeken wat de relatie tussen de programma's is. De uitkomsten hiervan bespreken we met de scholen en de overheden.
- De deskundigheid van leerkrachten en van zzp'ers is toegenomen om cultuuronderwijs te kunnen geven aan kinderen met speciale behoeften. Het speciaal onderwijs neemt deel aan (aangepaste) programma's.
- Voortgezet onderwijsscholen bieden in samenwerking met culturele partijen meer cultuureducatie aan in het lesprogramma om de mentale gezondheid van jongeren

⁹ We bieden scholen een groeimodel met vier scenario's op het gebied visie, deskundigheid, samenwerking en cultuurprogramma. In scenario 3 is cultuuronderwijs geborgd in het schoolplan en is het hele schoolteam betrokken. Daardoor is cultuuronderwijs minder kwetsbaar bij verloop in directie/team. Zie ook voorwoord.

te vergroten. K&C maakt zich sterk voor de stem van de jongeren zelf in de ontwikkeling van cultuuronderwijs.

Ambitie die we alleen met aanvullende middelen kunnen realiseren:

- *Als reactie op het dreigende leerkrachtentekort bieden we de nascholing Kunstvakdocent in het PO aan in de provincie. Dit leidt ertoe dat steeds meer scholen een kunstvakdocent in het team hebben. (Aansluiting bij Provinciaal Programmaplan 2024-2029 van het NPG, programma Werken aan Ontwikkeling en de programmaliijn Leven Lang Ontwikkelen).*
- *De samenwerking met IVN, Science LinX, CultuurLoket/VRIJDAG, Biblionet, Erfgoedpartners, Huis van de Sport, GGD Groningen en Landschapsbeheer heeft geleid tot meer vakoverstijgende projecten in het onderwijs (bijvoorbeeld verrijkte schoolpleinen, taal- en literatuuronderwijs, verbinding met de amateurkunsten). In het licht van toenemende aandacht voor duurzaamheid, laaggeletterdheid, mentale gezondheid en milieubewustzijn, kijken we hoe cultuuronderwijs kan bijdragen aan bewustwording van deze kwesties. (Domein-overstijgende samenwerking met cofinanciering van o.a. sociaal domein, NPG, Beweegakkoord, SPUK-gelden bij gemeenten of provinciale milieu/natuur of onderwijsbudgetten).*
- *De samenwerking met de Hanzehogeschool, het mbo Noorderpoort en Alfacollege heeft geleid tot meer aandacht voor cultuuronderwijs in het curriculum van de Groningse pabo's, mbo's en kunstvakopleidingen. (Dit financieren we uit CMK4 en de regeling regiomakelaar mbo van het Fonds voor Cultuurparticipatie).*

4. De blik is verruimd

Vernieuwer

- Vanuit onze creativiteit leggen we onverwachte verbindingen tussen kunstenaars en scholen. Samen met kunstenaars maken leerlingen nieuwe cultuur. Nieuwe disciplines of combinaties van disciplines zijn toegevoegd aan het onderwijscurriculum.
- We adviseren scholen om talentgericht te werken en moedigen leerkrachten en docenten aan om passies en talenten van leerlingen te ontdekken en te ontwikkelen, zowel binnen als buiten het klaslokaal.
- We geven extra aandacht aan het ontsluiten van het Groningse erfgoed en zijn daarom actief partner van 80-jaar-vrijheid en de ontwikkeling van de Canon van Groningen, onder leiding van Museum aan der Aa.
- We zoeken actief de samenwerking op met partners uit andere leergebieden, zoals digitale geletterdheid, burgerschaps-, natuur-, taal-, sport- en techniekonderwijs. Dit heeft geleid tot nieuwe vakoverstijgende projecten op scholen.
- We integreren het thema culturele diversiteit in onze programma's en stimuleren scholen om hier expliciet aandacht aan te besteden in het cultuuronderwijs. We adviseren scholen bijvoorbeeld om meer diversiteit te brengen in de keuze van workshops, workshopleiders en materialen.
We leren culturele ondernemers en -instellingen te werken met kinderen in het speciaal onderwijs, zodat ook deze leerlingen positieve ervaringen opdoen met kunst en cultuur. Bijzondere aandacht gaat uit naar de ondersteuning van traumasensitieve cultuureducatie op ISK-scholen en AZC-scholen.

Extra:

We zijn alert op ontwikkelingen bij fondsen en overheden om ambities van scholen en culturele instellingen en zzp'ers te helpen realiseren. Maar ook alert op crossovers vanuit de kunsten of bijvoorbeeld de kansen van artificial intelligence om ons werk te verlichten. We werken altijd samen om 'de ander te versterken met kunst, erfgoed en media'.

5. Cultuureducatie is geborgd in het overheidsbeleid

Onze lobby is erop gericht om de overheidsverantwoordelijkheid voor cultuureducatie en cultuurparticipatie wettelijk te verankeren met daarbij een goede taakverdeling tussen Rijk, Provincie en Gemeente. Iedere overheidslaag heeft een eigen verantwoordelijkheid (voor een deel van een zeer verweven keten) om de kennismaking met cultuur van alle kinderen en jongeren te stimuleren. Provincies spelen een rol in de tweedelijns ondersteuning, in het bevorderen van de kwaliteit door deskundigheidsbevordering en in de regionale spreiding. Gemeenten hebben een verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokale cultuureducatieve aanbod en de bemiddeling naar scholen. De in 2024 gepubliceerde *Prepositie Cultuur*¹⁰ van de VNG onderschrijft de noodzaak van deze ambitie en ook het IPO benadrukt het belang hiervan in de brief van 13 december 2022 aan staatssecretaris Uslu van Cultuur op basis van het door Berenschot uitgevoerde onderzoek *Op weg naar herpositionering, visie op de rol van de provincies in het cultuurbestel*. K&C maakt zich de komende jaren opnieuw sterk voor deze ambitie, die ertoe moet leiden dat er in alle gemeenten een stabiele infrastructuur komt voor cultuureducatie en cultuurparticipatie.

- Er is in 2025 een provinciaal convenant cultuureducatie gesloten met alle Groningse gemeenten. Dit heeft de lokale infrastructuur voor cultuureducatie duurzaam versterkt.
- Er zijn in 2028 gemeentelijke cultuureducatieconvenanten gesloten als verlengstuk van het provinciale convenant met meerjarige afspraken over de aandacht voor cultuureducatie. In de gemeente Groningen wordt in 2024 onderzocht of het muziekonderwijsconvenant moet worden uitgebreid met meer disciplines en of er meer nadruk moet komen op een toegankelijke culturele omgeving voor iedereen.

Hoofdstuk 5. Interne Organisatie

K&C is een organisatie met medewerkers die als adviseur, bemiddelaar en/of projectontwikkelaar werken aan hoogwaardige diensten op het gebied van cultuureducatie. K&C heeft twee directeur-bestuurders, twee inhoudelijke afdelingen met zelfstandig werkende professionals en één ondersteunend team voor communicatie, financiën, personeel en organisatie. De Raad van Toezicht heeft de rol van werkgever voor de directeur-bestuurders en is toezichthouder. De organisatie heeft een ondernemersraad, bestaande uit drie gekozen leden, die elk kwartaal overleg heeft met de directie.

¹⁰ <https://vng.nl/nieuws/gemeentelijke-inbreng-voor-het-nieuwe-cultuurbestel>

In het team cultuuronderwijs, dat zowel in Groningen als in Drenthe opereert, zijn diverse specialismen verankerd, waaronder muziekonderwijs, beeldend onderwijs, erfgoedonderwijs, dans/theateronderwijs, filmeducatie, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs, beleidsontwikkeling (voor schoolbesturen en gemeenten) en cultureel ondernemerschap (inclusief fair practice). De inhoudelijke medewerkers hebben een eigen rol in de communicatie. Vanuit het werkveld leveren zij de input voor nieuwsbrieven, persberichten en sociale media.

De activiteiten en doelen van het inhoudelijke team worden jaarlijks vastgelegd in een activiteitenplan en vertaalt in een begroting. Ieder kwartaal wordt de financiële rapportage besproken en ieder half jaar wordt een inhoudelijke stoplichtenrapportage gemaakt. Het activiteitenplan leidt tot een helder overzicht van taken en ureninzet per medewerker. Het is belangrijk dat we jaarlijks beschikken over voldoende flexibele uren om in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden, zoals nieuwe onderwijstrends, wetgeving of technologische ontwikkelingen. Monitoring van de inhoudelijke en operationele kwaliteit van de dienstverlening wordt uitgevoerd via externe tevredenheidsonderzoeken onder scholen en culturele instellingen, feedback van teamleden en ondersteuning en interne evaluaties.

Contactpersonen

De contactpersonen binnen K&C hebben een cruciale rol als aanspreekpunt voor ICC'ers (Interne Cultuur Coördinatoren), schooldirecties en gemeenten met betrekking tot beleidsadviering cultuureducatie. Ze zijn eveneens het eerste aanspreekpunt voor het voortgezet onderwijs. Hun verantwoordelijkheid om het onderwijs in iedere gemeente te versterken met kunst en cultuur is van groot belang om de kwaliteit van het cultuuronderwijs in Groningen te waarborgen. De adviseurs zijn actief op scholen, geven advies voor het opstellen van plannen in het kader van Cultuureducatie met Kwaliteit en bij het verwezenlijken van de schoolambities op het gebied van cultuuronderwijs.

K&C volgt een projectmatige aanpak in haar activiteiten. De medewerkers van het inhoudelijke team hebben de verantwoordelijkheid om zowel intern als extern effectief samen te werken. K&C-projecten worden organisatorisch gekenmerkt door een aantal essentiële kenmerken, waaronder doelgerichtheid, planmatigheid en uitvoerbaarheid met vastgestelde budgetten voor uren en financiën. De medewerkers dragen de verantwoordelijkheid voor de projecten. Het belang van urenregistratie en efficiënt gebruik van personele middelen blijft een punt van aandacht. De komende jaren wordt een nieuw projectadministratiesysteem geïmplementeerd. Ook is gekozen voor een nieuw financieel systeem dat hiermee goed samenhangt.

Lerende organisatie

K&C streeft naar een organisatiecultuur die gericht is op voortdurend leren en verbeteren op individueel, groeps- en organisatieniveau. We zien het belang van het reflecteren op de positie in het culturele veld en het nemen van verantwoordelijkheid en solidariteit ten opzichte van andere betrokkenen (fair practice). De komende jaren willen we leren hoe we kunstmatige intelligentie in onze dienstverlening en onze programma's kunnen gaan inzetten. De organisatie biedt ontwikkelingskansen voor medewerkers op basis van hun kwaliteiten en biedt deskundigheidstrajecten via het

persoonlijk loopbaanbudget. Eén keer per jaar gaan directie en Raad van Toezicht met elkaar in gesprek om de voortgang van de doelen te bespreken.

Vergoedingen

K&C volgt de cao Sociaal Werk en is onderdeel van de bestuurlijke fusieorganisatie Cultuurzaam. De ondersteuningsmedewerkers (communicatie, P&O, financiën, ICT en facilitair en het secretariaat) zijn in dienst bij Cultuurzaam en vallen onder de cao Cultuureducatie.

De beloning van de directie van K&C voldoet aan de wettelijke normering voor topinkomens. Ook de bezoldiging van de Raad van Toezicht valt binnen de marges die worden voorgesteld door Stichting Cultuur+Ondernemen. Standaard ontvangen zzp'ers € 55 per uur (2024), maar dit kan afwijken bij grotere opdrachten die meerdere maanden beslaan of bij specifieke opdrachten die juist om meer expertise vragen.

Verantwoording

K&C heeft de ANBI-status en verplicht zich daardoor tot het publiceren van het beleidsplan, het jaarverslag en de jaarrekening op de website. Het jaarverslag geeft een getrouw beeld van:

- * de toestand van de organisatie op de balansdatum
- * de ontwikkelingen gedurende het boekjaar
- * de inhoudelijke en financiële resultaten van de organisatie.

Groningen, januari 2024